

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 26 ianuarie 2023¹

Cauza C-689/21

X

împotriva

Udlændinge- og Integrationsministeriet

[cerere de decizie preliminară formulată de Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca)]

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii – Articolul 20 TFUE – Articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Cetățenia unui stat membru și a unui stat terț – Pierdere de plin drept a cetățeniei statului membru la împlinirea vârstei de 22 de ani din cauza lipsei unei legături efective, în absența unei cereri de păstrare depuse înainte de această dată – Pierderea cetățeniei Uniunii – Examinarea, în temeiul principiului proporționalității, a consecințelor pierderii din perspectiva dreptului Uniunii”

I. Introducere

1. Reglementarea națională a unui stat membru prevede pierderea de plin drept a cetățeniei resortisanților acestui stat membru, în anumite condiții, la împlinirea vârstei de 22 de ani, din cauza lipsei unei legături efective și în absența unei cereri de păstrare a cetățeniei depuse înainte de această dată. În consecință, acest lucru determină pierderea statutului de cetățeană a Uniunii pentru persoana în cauză, fără ca autoritățile naționale să efectueze un control de proporționalitate, din perspectiva dreptului Uniunii, privind consecințele pe care această pierdere le are asupra situației persoanei respective atunci când cererea este depusă după împlinirea acestei vârste.

2. Instanța de trimitere solicită să i se clarifice dacă o astfel de reglementare națională este conformă cu articolul 20 TFUE coroborat cu articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

3. Prezenta cauză reprezintă cea de a patra componentă a capitolului referitor la obligațiile statelor membre în materie de dobândire și de pierdere a cetățeniei din perspectiva dreptului Uniunii, care a fost deschis de cauza în care a fost pronunțată Hotărârea Rottmann². Jurisprudența rezultată din această hotărâre a fost confirmată de Curte în Hotărârea Tjebbes și

¹ Limba originală: franceza.

² Hotărârea din 2 martie 2010 (C-135/08, denumită în continuare „Hotărârea Rottmann”, EU:C:2010:104).

alții³, precum și în Hotărârea Wiener Landesregierung (Revocarea unei asigurări de naturalizare)⁴. Prezenta cauză oferă Curții ocazia de a reexamina încă o dată condițiile pierderii de plin drept a cetățeniei unui stat membru care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii din perspectiva cerințelor care decurg din dreptul Uniunii, astfel cum au fost interpretate de Curte în Hotărârea Tjebbes și alții.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

4. Articolul 20 alineatul (1) TFUE instituie cetățenia Uniunii și prevede că „orice persoană care are cetățenia unui stat membru” este cetățeană a Uniunii. În conformitate cu articolul 20 alineatul (2) litera (a) TFUE, cetățenii Uniunii au „dreptul de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre”.

5. În conformitate cu articolul 7 din cartă, orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor.

B. Dreptul danez

6. Articolul 8 alineatul 1 din Lov nr. 422 om dansk indfødsret, lovbekendtgørelse (Legea privind cetățenia daneză, decretul de codificare nr. 422) din 7 iunie 2004, în versiunea aplicabilă litigiului principal (denumită în continuare „Legea privind cetățenia”), prevede:

„O persoană născută în străinătate care nu a locuit niciodată în Regatul Danemarcei și care nu a avut reședința în această țară în condiții care să sugereze o legătură strânsă cu Danemarca pierde cetățenia daneză la împlinirea vârstei de 22 de ani, cu excepția cazului în care ar deveni apatridă. Cu toate acestea, ministrul pentru refugiați, migranți și integrare sau persoana autorizată de ministru în acest sens poate, pe baza unei cereri depuse înainte de această dată, să încuviințeze păstrarea cetățeniei.”

7. Cirkulæreskrivelse nr. 10873 om naturalisation (Circulara privind naturalizarea nr. 10873) din 13 octombrie 2015 a fost modificată prin Circulara nr. 9248 din 16 martie 2016 (denumită în continuare „Circulara privind naturalizarea”).

8. Conform Circularii privind naturalizarea, foștii resortisanți danezi care au pierdut cetățenia daneză în temeiul articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia trebuie să îndeplinească, în principiu, condițiile generale prevăzute de lege pentru obținerea cetățeniei daneze. Aceasta înseamnă că persoanele care îndeplinesc condițiile stabilite în circulara menționată în ceea ce privește șederea, vârsta, buna conduită, sumele datorate autorităților publice, autonomia, ocuparea unui loc de muncă, cunoașterea limbii daneze, precum și a societății, culturii și istoriei daneze sunt incluse în proiectul de lege al guvernului danez privind acordarea cetățeniei. În conformitate cu articolul 5 alineatul 1 din această circulară, solicitantul trebuie să aibă reședința pe teritoriul național la momentul depunerii cererii de naturalizare. În temeiul articolului 7 din circulara menționată, solicitantului i se cere o ședere neîntreruptă de nouă ani.

³ Hotărârea din 12 martie 2019 (C-221/17, denumită în continuare „Hotărârea Tjebbes și alții”, EU:C:2019:189).

⁴ Hotărârea din 18 ianuarie 2022 (C-118/20, denumită în continuare „Hotărârea Wiener Landesregierung”, EU:C:2022:34).

9. În conformitate cu articolul 13 coroborat cu anexa 1 punctul 3 din aceeași circulară, cerințele generale în materie de ședere pot fi simplificate în cazul persoanelor care au deținut anterior cetățenia daneză sau care sunt de origine daneză.

III. Situația de fapt din litigiul principal, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

10. Reclamanta din litigiul principal, născută la 5 octombrie 1992 în Statele Unite ale Americii, deține de la naștere cetățenia daneză și pe cea americană și nu a avut niciodată reședința în Danemarca. Are doi frați care locuiesc în Statele Unite, unul dintre ei deținând cetățenia daneză, și nu are niciun părinte, frate sau soră în Danemarca.

11. La 17 noiembrie 2014, reclamanta din litigiul principal a depus la Udlændinge- og Integrationsministeriet (Ministerul Imigrației și Integrării) o cerere pentru obținerea unui certificat de păstrare a cetățeniei daneze după împlinirea vârstei de 22 de ani. Pe baza informațiilor conținute în această cerere, ministerul a stabilit că reclamanta a locuit în Danemarca o perioadă de maximum 44 de săptămâni înainte de a împlini vârsta de 22 de ani. În plus, reclamanta din litigiul principal a declarat că a locuit în Danemarca timp de 5 săptămâni după împlinirea vârstei de 22 de ani și că a fost membră a echipei naționale daneze de baschet feminin în anul 2015. De asemenea, aceasta a arătat că a locuit în Franța aproximativ 3-4 săptămâni în anul 2005. Cu toate acestea, nu există niciun indiciu că în afara acestei perioade ar fi locuit pe teritoriul vreunui alt stat membru al Uniunii.

12. Prin decizia din 31 ianuarie 2017 (denumită în continuare „decizia în litigiu”), Ministerul Imigrației și Integrării a informat-o pe reclamanta din litigiul principal că a pierdut cetățenia daneză la împlinirea vârstei de 22 de ani, în conformitate cu articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, și că nu era posibil să se aplice derogarea prevăzută la articolul 8 alineatul 1 a doua teză din această lege, întrucât cererea sa de păstrare a cetățeniei daneze fusese depusă după împlinirea vârstei de 22 de ani. În această decizie se arată în special că reclamanta din litigiul principal a pierdut cetățenia daneză la împlinirea vârstei de 22 de ani, întrucât nu a avut niciodată reședința în Danemarca și nici nu a locuit în Danemarca în condiții care să indice o coeziune cu acest stat membru, durata însumată a tuturor șederilor sale pe teritoriul național înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani fiind de maximum 44 de săptămâni.

13. La 9 februarie 2018, reclamanta din litigiul principal a sesizat Københavns byret (Tribunalul Municipal din Copenhaga, Danemarca) cu o cerere de anulare a deciziei în litigiu și de rejudecare a cauzei. Prin ordonanța din 3 aprilie 2020, litigiul a fost trimis la Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca), care a decis să examineze cauza în primă instanță.

14. În aceste împrejurări, prin decizia din 11 octombrie 2021, primită la Curte la 16 noiembrie 2021, Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est) a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 20 TFUE coroborat cu articolul 7 [din cartă] se opune reglementării unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, potrivit căreia cetățenia acestui stat membru se pierde, în principiu, *ex lege* la împlinirea vârstei de 22 de ani în cazul persoanelor născute în afara teritoriului statului membru respectiv, care nu au locuit niciodată în acest stat membru și care, de asemenea, nu au avut reședința în statul membru respectiv în împrejurări care să indice o legătură

strânsă cu acesta, cu consecința că persoanele care nu dețin și cetățenia unui alt stat membru pierd statutul de cetățean al Uniunii și drepturile care decurg din acest statut, ținând seama de faptul că din reglementarea în discuție în litigiul principal rezultă că

- a) se prezumă că există o legătură strânsă cu statul membru în special după o perioadă care cumulează un an de ședere în statul membru respectiv;
- b) în cazul în care o cerere de păstrare a cetățeniei este depusă înainte ca persoana să împlinească vârsta de 22 de ani, se poate obține aprobarea pentru păstrarea cetățeniei statului membru în condiții mai puțin stricte, iar în acest scop autoritățile competente trebuie să examineze consecințele pierderii cetățeniei și
- c) cetățenia pierdută poate fi redobândită după ce persoana în cauză împlinește vârsta de 22 de ani numai prin naturalizare, care presupune o serie de condiții, printre care și aceea a unei șederi neîntrerupte în statul membru pentru o durată mai lungă, deși perioada de ședere poate fi redusă într-o oarecare măsură pentru foștii resortisanți ai acestui stat membru?”

15. Au depus observații scrise reclamanta din litigiul principal, guvernele danez și francez, precum și Comisia Europeană. Aceleași părți, cu excepția guvernului francez, au fost reprezentate în ședința din 4 octombrie 2022 și au răspuns la întrebările cu solicitare de răspuns oral care le-au fost adresate de Curte.

IV. Analiză juridică

16. Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 20 TFUE, interpretat în lumina articolului 7 din cartă, trebuie interpretat în sensul că se opune reglementării unui stat membru care prevede, în anumite condiții, pierderea de plin drept a cetățeniei acestui stat membru la împlinirea vârstei de 22 de ani din cauza lipsei unei legături efective, în absența unei cereri de păstrare a cetățeniei depuse înainte de împlinirea vârstei respective, aceasta implicând, în cazul persoanelor care nu au și cetățenia unui alt stat membru, pierderea statutului lor de cetățene ale Uniunii și a drepturilor aferente, fără a se proceda la o examinare individuală din perspectiva principiului proporționalității, a consecințelor acestei pierderi asupra situației lor în raport cu dreptul Uniunii, în cazul în care cererea de păstrare a cetățeniei este depusă după împlinirea vârstei de 22 de ani.

17. Îndoielile instanței de trimitere, care privesc conformitatea cu articolul 20 TFUE, coroborat cu articolul 7 din cartă, a regimului de pierdere a cetățeniei daneze prevăzut la articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia, care intervine la împlinirea vârstei de 22 de ani, se datorează, pe de o parte, faptului că pierderea cetățeniei daneze și, prin urmare, a cetățeniei Uniunii este automată și că această dispoziție nu prevede excepții și, pe de altă parte, dificultății de a redobândi cetățenia prin naturalizare după această vârstă.

18. În analiza noastră, vom indica mai întâi aspectele legate de litigiul principal pe care le considerăm relevante pentru cauza aflată pe rolul Curții (secțiunea A). În continuare, vom prezenta firul conductor care se desprinde din jurisprudența Curții privind pierderea cetățeniei Uniunii și în special din Hotărârea Tjebbes și alții, din perspectiva căreia instanța de trimitere și-a exprimat îndoielile în ceea ce privește conformitatea cu dreptul Uniunii a regimului de pierdere a cetățeniei daneze (secțiunea B). În sfârșit, vom analiza întrebarea preliminară în lumina acestei jurisprudențe, concentrându-ne, pe de o parte, asupra examinării legitimității

obiectivului de interes general urmărit prin pierderea cetățeniei daneze prevăzută de reglementarea în cauză și, pe de altă parte, asupra controlului de proporționalitate privind această pierdere, care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, din perspectiva dreptului Uniunii (secțiunea C).

A. Cu privire la aspectele litigiului principal relevante pentru cauza pendinte în fața Curții

1. Cu privire la particularitățile sistemului danez de pierdere a cetățeniei în discuție în litigiul principal

19. Rezultă din cadrul juridic prezentat de instanța de trimitere că regimul de pierdere de plin drept a cetățeniei daneze este stabilit, pe de o parte, de articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia și de practica administrativă a Ministerului Imigrației și Integrării referitoare la aplicarea acestei dispoziții⁵ și, pe de altă parte, de circulara privind naturalizarea, care stabilește condițiile impuse pentru redobândirea cetățeniei foștilor resortisanți danezi care au pierdut cetățenia daneză în temeiul dispoziției menționate.

20. În primul rând, în ceea ce privește Legea privind cetățenia, reamintim că articolul 8 alineatul 1 prima teză din aceasta prevede pierderea de plin drept a cetățeniei daneze la împlinirea vârstei de 22 de ani pentru orice resortisant danez „[născut] în străinătate, care nu a locuit niciodată în [Danemarca] și care nu a avut reședința în această țară în condiții care să sugereze o legătură strânsă cu Danemarca [...] cu excepția cazului în care ar deveni apatrid [...]”⁶. Cu toate acestea, articolul 8 alineatul 1 a doua teză din lege prevede o derogare de la această regulă, și anume faptul că astfel de resortisanți pot, *înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani*, să adreseze o cerere Ministerului Imigrației și Integrării pentru a-și păstra cetățenia daneză.

21. În al doilea rând, în ceea ce privește *practica administrativă* a Ministerului Imigrației și Integrării referitoare la aplicarea articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia, instanța de trimitere precizează următoarele.

22. În primul rând, referitor la regula prevăzută la articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, această instanță precizează, în ceea ce privește criteriul de ședere în discuție în prezenta cauză, că se face distincție în funcție de aspectul dacă durata șederii în Danemarca înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani a fost de cel puțin un an sau de mai puțin de un an. În primul caz, Ministerul Imigrației și Integrării recunoaște existența unei „coeziuni suficiente” cu Danemarca pentru menținerea cetățeniei daneze. Cu toate acestea, în cel de al doilea caz cerințele privind coeziunea care decurg din această practică administrativă sunt mai stricte⁷. Astfel, solicitantul trebuie să demonstreze că șederile cu o durată mai mică de un an reprezintă totuși o expresie a unei „coeziuni speciale cu Danemarca”. În această privință, instanța de

⁵ Rezultă din decizia de trimitere că practica administrativă a Ministerului Imigrației și Integrării referitoare la aplicarea articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia se bazează pe lucrările pregătitoare ale acestei dispoziții.

⁶ În ceea ce privește criteriul reședinței, care nu este în discuție în prezenta cauză, instanța de trimitere explică faptul că, potrivit practicii administrative a Ministerului Imigrației și Integrării, acest criteriu este îndeplinit fie atunci când *reședința este înregistrată* în registrul central al persoanelor (CPR) timp de cel puțin trei luni înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani, fie atunci când persoana în cauză poate dovedi că a avut o *adresă* în Danemarca timp de cel puțin trei luni consecutive înainte de împlinirea vârstei menționate și care a fost prevăzută de la început pentru o perioadă de cel puțin trei luni. Potrivit acestei instanțe, faptul de a avea reședința în special în Finlanda sau în Suedia pentru o durată de cel puțin șapte ani este asimilată faptului de a avea reședința în Danemarca.

⁷ Rezultă din decizia de trimitere că, în acest caz, conform practicii administrative a Ministerului Imigrației și Integrării, se va putea pune accentul în special pe aspectul dacă șederile avut loc cu puțin timp înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani sau dacă acestea au avut loc cu mulți ani înainte, dacă acestea sunt menite să reflecte voința proprie a solicitantului de a vizita Danemarca sau rezultă în special din măsuri luate de părinți sau de angajator.

trimitere precizează că, potrivit lucrărilor pregătitoare ale Legii privind cetățenia⁸, astfel de șederi pot viza perioade de serviciu militar, de studii superioare, de formare profesională sau de vacanțe recurente de o anumită durată.

23. În ceea ce privește, apoi, derogarea prevăzută la articolul 8 alineatul 1 a doua teză din Legea privind cetățenia, instanța de trimitere explică faptul că, potrivit practicii administrative a Ministerului Imigrației și Integrării, în cazul în care nu sunt îndeplinite condițiile de rezidență sau de ședere și *dacă cererea a fost depusă înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani*⁹, se pune accentul pe o serie de alte elemente, cum ar fi durata totală a șederii solicitantului în Danemarca, numărul de șederi în acest stat membru, aspectul dacă șederile au avut loc cu puțin timp înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani sau dacă acestea au avut loc cu mulți ani înainte, precum și aspectul dacă solicitantul vorbește fluent daneza și are, prin urmare, o legătură cu statul membru menționat.

24. În sfârșit, în ceea ce privește cererile de păstrare a cetățeniei, din informațiile furnizate de instanța de trimitere rezultă că Ministerul Imigrației și Integrării tratează aceste cereri distingând trei ipoteze, după cum, la momentul depunerii cererii, solicitantul are mai puțin de 21 de ani, între 21 și 22 de ani sau peste 22 de ani. În cazul în care solicitantul are mai puțin de 21 de ani, ministerul eliberează numai un certificat de cetățenie solicitantului sub rezerva pierderii cetățeniei daneze în temeiul articolului 8 din Legea privind cetățenia, ceea ce, potrivit instanței menționate, înseamnă că ministerul respectiv nu se pronunță cu privire la aspectul dacă solicitantul păstrează cetățenia daneză, ci numai cu privire la faptul că acesta posedă această cetățenie. Instanța menționată precizează că acest lucru se datorează faptului că, potrivit practicii aceluiși minister, evaluarea păstrării cetățeniei trebuie făcută *cât mai aproape de vârsta de 22 de ani*.

25. În plus, instanța de trimitere precizează că, deși această practică administrativă daneză a continuat să se aplice în pofida pronunțării Hotărârii Tjebbes și alții, pronunțată după decizia din litigiul principal, articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia a fost totuși modificat. Instanța de trimitere arată că această modificare implică faptul că, în cazul unei cereri de păstrare a cetățeniei depuse *înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani*, Ministerul Imigrației și Integrării trebuie să ia în considerare în viitor o serie de elemente suplimentare pentru a efectua o examinare individuală, în lumina dreptului Uniunii, a efectelor pierderii cetățeniei daneze și, prin urmare, a cetățeniei Uniunii. În această privință, ministerul ar trebui să aprecieze dacă aceste efecte sunt proporționale cu obiectivul reglementării în discuție în litigiul principal, și anume existența unei legături efective între resortisanții danezi și Danemarca.

26. În al treilea rând, în ceea ce privește *circulara privind naturalizarea*, instanța de trimitere explică faptul că foștii resortisanți danezi care au pierdut cetățenia daneză în temeiul articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia au posibilitatea de a solicita cetățenia daneză prin naturalizare și că, în acest caz, aceștia trebuie în principiu să îndeplinească o serie de condiții generale de dobândire a cetățeniei daneze prevăzute în această lege¹⁰. Totuși, aceste condiții pot fi simplificate în cazul unor astfel de resortisanți în ceea ce privește durata șederii neîntrerupte de nouă ani impusă în Danemarca¹¹. Cu toate acestea, din informațiile furnizate de instanța

⁸ Instanța de trimitere face referire la secțiunea 2.2.2 din expunerea de motive a Proiectului de lege nr. L 138 din 28 ianuarie 2004, privind articolul 8 din Legea privind cetățenia.

⁹ Trebuie reamintit că această condiție rezultă de la articolul 8 alineatul 1 a doua teză din Legea privind cetățenia.

¹⁰ Cu privire la aceste condiții generale, a se vedea punctul 8 din prezentele concluzii. Instanța de trimitere arată că articolul 44 alineatul (1) din Constituție prevede că niciun străin nu poate obține cetățenia daneză decât în temeiul legii. Astfel, naturalizarea trebuie să fie efectuată printr-o lege care să menționeze în mod expres numele fiecărei persoane naturalizate.

¹¹ A se vedea în această privință punctul 9 din prezentele concluzii.

menționată rezultă că această simplificare, pe de o parte, are un domeniu de aplicare foarte limitat și, pe de altă parte, nu schimbă cu nimic faptul că, în conformitate cu articolul 5 alineatul 1 din această circulară, solicitantul trebuie să aibă reședința pe teritoriul național la momentul depunerii cererii¹².

2. Cu privire la situația reclamantei din litigiul principal

27. În ceea ce privește situația reclamantei din litigiul principal, instanța de trimitere face următoarele constatări de fapt: aceasta are dublă cetățenie, daneză și americană; s-a născut în Statele Unite și nu a avut niciodată reședința în Danemarca; a locuit totuși în acest stat membru timp de 44 de săptămâni înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani și timp de 5 săptămâni după împlinirea acestei vârste; a depus la Ministerul Imigrației și Integrării o cerere de păstrare a cetățeniei la 43 de zile după împlinirea vârstei de 22 de ani; a fost informată, prin decizia în litigiu, pe de o parte, despre pierderea de plin drept a cetățeniei daneze la împlinirea vârstei de 22 de ani pentru lipsa unei legături efective, în absența unei cereri de păstrare a cetățeniei depuse înainte de această dată, în conformitate cu articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, și, pe de altă parte, că nu beneficia de derogarea prevăzută la articolul 8 alineatul 1 a doua teză din această lege întrucât cererea sa a fost depusă *după* ce a împlinit vârsta de 22 de ani.

B. Cu privire la firul conducător care se desprinde din jurisprudența Curții referitoare la pierderea statutului de cetățean al Uniunii

28. În continuare, vom prezenta jurisprudența Curții referitoare la pierderea statutului de cetățean al Uniunii și elementele din evoluția acesteia care sunt importante pentru analiza prezentei cauze.

1. Hotărârea Rottmann: consacrarea principiului controlului jurisdicțional efectuat din perspectiva dreptului Uniunii

29. În Hotărârea Rottmann¹³, care privea revizuirea unei decizii de retragere a naturalizării adoptate de autoritățile germane, Curtea a confirmat mai întâi principiul, stabilit în anii '90¹⁴, potrivit căruia competența statelor membre în materie de dobândire și de pierdere a cetățeniei trebuie exercitată *cu respectarea dreptului Uniunii*¹⁵. Acesta a clarificat apoi domeniul de aplicare al acestui principiu, afirmând că „aspectul că o materie ține de competența statelor membre nu împiedică faptul că, în situații care intră sub incidența dreptului Uniunii, normele naționale în cauză trebuie să respecte acest din urmă drept”¹⁶. Astfel, aceasta a considerat că,

¹² Cu privire la practica administrativă a Ministerului Imigrației și Integrării în ceea ce privește criteriul „reședinței”, a se vedea nota de subsol 10 din prezentele concluzii.

¹³ Reamintim că domnul Rottmann dobândise cetățenia germană prin naturalizare în mod fraudulos.

¹⁴ A se vedea Hotărârea din 7 iulie 1992, Micheletti și alții (C-369/90, EU:C:1992:295, punctul 10), potrivit căruia „[d]efinirea condițiilor de dobândire și de pierdere a cetățeniei ține, în conformitate cu dreptul internațional, de competența fiecărui stat membru, competență care *trebuie* exercitată cu respectarea dreptului Uniunii”. Sublinierea noastră. Reamintim că Curtea schițase deja această idee în Hotărârea din 7 februarie 1979, Auer (136/78, EU:C:1979:34, punctul 28), și în Hotărârea din 12 noiembrie 1981, Airola/Comisia (72/80, EU:C:1981:267, punctul 8 și urm.). Într-adevăr, acesta este un principiu general de drept al Uniunii aplicat în domeniul cetățeniei Uniunii.

¹⁵ Hotărârea Rottmann, punctele 39 și 45, precum și jurisprudența citată.

¹⁶ Hotărârea Rottmann, punctul 41 și jurisprudența citată. Reamintim că, la punctul 41 din hotărârea menționată, Curtea s-a bazat pe o jurisprudență constantă referitoare la situațiile în care o reglementare adoptată într-o materie care ține de competența națională este apreciată în lumina dreptului Uniunii. A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Poiares Maduro prezentate în această cauză (C-135/08, EU:C:2009:588, punctul 20).

având în vedere caracterul fundamental al statutului de cetățean al Uniunii conferit de articolul 20 TFUE, situația unui cetățean al Uniunii care se confruntă cu o decizie de retragere a naturalizării adoptată de autoritățile unui stat membru ce îl face să se găsească, ulterior pierderii cetățeniei unui alt stat membru pe care o avea la origine, într-o situație care poate determina pierderea statutului menționat și a drepturilor aferente, ține, prin natura și prin consecințele acesteia, de dreptul Uniunii¹⁷.

30. Curtea a stabilit de asemenea principiul conform căruia, atunci când este vorba despre cetățeni ai Uniunii, exercitarea acestei competențe, în măsura în care aduce atingere drepturilor conferite și protejate de ordinea juridică a Uniunii, cum este în special situația unei decizii de retragere a naturalizării, poate fi supusă unui *control juridictional efectuat din perspectiva dreptului Uniunii*¹⁸. Astfel, după ce a concluzionat în sensul legitimității, în principiu, a unei decizii de retragere a naturalizării bazate pe manopere frauduloase¹⁹, aceasta a declarat că o astfel de decizie face totuși obiectul unui control de proporționalitate pentru „[a] se țin[e] seama de eventualele *consecințe* pe care această decizie le are pentru persoana interesată și, dacă este cazul, pentru membrii familiei sale în ceea ce privește pierderea drepturilor de care beneficiază orice cetățean al Uniunii”²⁰.

31. În sfârșit, Curtea a statuat că articolul 20 TFUE nu se opune ca un stat membru să retragă unui cetățean al Uniunii cetățenia acestui stat membru dobândită prin naturalizare atunci când aceasta a fost obținută în mod fraudulos, *cu condiția* ca această decizie de retragere să respecte principiul proporționalității²¹.

32. Această jurisprudență a fost confirmată și completată în anumite puncte prin două hotărâri ulterioare ale Curții.

2. Hotărârea Tjebbes și alții: importanța examinării individuale a consecințelor pierderii statutului de cetățean al Uniunii în contextul controlului de proporționalitate

33. În hotărârea Tjebbes și alții, care privea examinarea, din perspectiva dreptului Uniunii, a unei condiții generale de pierdere de plin drept a cetățeniei neerlandeze²² și, în consecință, a statutului de cetățean al Uniunii al persoanelor în cauză²³, punctul de plecare al raționamentului Curții îl constituie confirmarea principiului enunțat în jurisprudența anterioară²⁴. Astfel, pe baza punctelor 42 și 45 din Hotărârea Rottmann, Curtea a afirmat că situația cetățenilor Uniunii care dețin cetățenia *doar a unui singur stat membru* și care, prin pierderea acestei cetățenii, *se confruntă cu pierderea statutului de cetățeni ai Uniunii*, conferit de articolul 20 TFUE, precum și a drepturilor aferente, ține, prin natura și prin consecințele acesteia, de dreptul Uniunii și, prin urmare, statele membre trebuie, în exercitarea competenței lor în materie de cetățenie, să respecte dreptul Uniunii²⁵.

¹⁷ Hotărârea Rottmann, punctele 42 și 43.

¹⁸ Hotărârea Rottmann, punctul 48.

¹⁹ Hotărârea Rottmann, punctul 54. A se vedea de asemenea punctele 51-53.

²⁰ Hotărârea Rottmann, punctul 56. Sublinierea noastră.

²¹ Hotărârea Rottmann, punctul 59 și dispozitivul.

²² Și anume faptul ca orice cetățean neerlandez care deține și cetățenia unui alt stat membru să aibă reședința în afara Țărilor de Jos și a teritoriilor cărora li se aplică *Tratatul UE* pentru o perioadă neîntreruptă de zece ani.

²³ În cauza în care a fost pronunțată Hotărârea Rottmann a fost vorba de o decizie individuală de retragere a cetățeniei, bazată pe comportamentul persoanei în cauză.

²⁴ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 30 și jurisprudența citată.

²⁵ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 32.

34. Mai precis, într-o primă etapă, reamintind în special că un stat membru poate în mod legitim, în exercitarea competenței sale care îi permite să definească condițiile de dobândire și de pierdere a cetățeniei, să considere că cetățenia reprezintă manifestarea unei legături efective între acesta și resortisanții săi și să lege, în consecință, pierderea cetățeniei sale de absența sau de încetarea unei astfel de legături efective²⁶, Curtea a afirmat că dreptul Uniunii nu se opune, în principiu, ca în situații precum cele prevăzute în reglementarea națională în cauză un stat membru să prevadă, pentru motive de interes general, pierderea cetățeniei sale, chiar dacă această pierdere determină, pentru persoana în cauză, pierderea statutului său de cetățean al Uniunii²⁷.

35. Cu toate acestea, într-o a doua etapă, subliniind importanța respectării principiului proporționalității de către autoritățile competente și instanțele naționale în aceste situații, Curtea a precizat că pierderea deplin drept a cetățeniei unui stat membru ar fi incompatibilă cu acest principiu dacă normele naționale relevante nu ar permite în niciun moment o *examinare individuală* a consecințelor pe care le implică această pierdere pentru persoanele respective din perspectiva dreptului Uniunii²⁸.

36. Rezultă, potrivit Curții, că, într-o situație în care pierderea cetățeniei unui stat membru intervine deplin drept și determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, autoritățile și instanțele naționale competente trebuie să fie în măsură să examineze, în mod incidental, *consecințele acestei pierderi* a cetățeniei și, dacă este cazul, *să asigure redobândirea ex tunc a cetățeniei* de către persoana respectivă, cu ocazia solicitării de către aceasta a unui document de călătorie sau a oricărui alt document care atestă cetățenia sa²⁹. Curtea a adăugat că această examinare a proporționalității impune autorităților și instanțelor naționale să se asigure că o astfel de pierdere a cetățeniei este conformă cu drepturile fundamentale garantate de cartă, a căror respectare este asigurată de Curte, și, în mod cu totul special, cu dreptul la respectarea vieții de familie, astfel cum este prevăzut la articolul 7 din cartă³⁰.

37. Jurisprudența derivată din Hotărârile Rottmann și Tjebbes și alții a fost confirmată de Hotărârea Wiener Landesregierung, în care Curtea a concluzionat în mod clar în sensul că decizia în discuție în această din urmă cauză nu era compatibilă cu principiul proporționalității.

3. Hotărârea Wiener Landesregierung: incompatibilitatea cu principiul proporționalității a deciziei în litigiu în această cauză

38. Ne permitem să facem referire la considerentele pe care le-am formulat în Concluziile noastre prezentate în cauza Wiener Landesregierung³¹ și ne vom limita aici, din motive de claritate, la o scurtă reamintire a elementelor din Hotărârea Wiener Landesregierung utile pentru analiza întrebărilor adresate de instanța de trimitere în cadrul prezentei cauze.

39. În această cauză, o instanță austriacă a solicitat să se stabilească dacă situația unei persoane care, neavând decât cetățenia unui singur stat membru, renunță la această cetățenie și își pierde, ca urmare a acestui fapt, statutul de cetățean al Uniunii pentru a obține cetățenia austriacă, în urma asigurării date de autoritățile austriece că îi va fi acordată cetățenia menționată, intră, prin

²⁶ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 35. A se vedea de asemenea Hotărârea Rottmann, punctul 51.

²⁷ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 39.

²⁸ Hotărârea Tjebbes și alții, punctele 40 și 41.

²⁹ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 42 și dispozitivul.

³⁰ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 45 și dispozitivul.

³¹ C-118/20, EU:C:2021:530. A se vedea punctul 47 și următoarele.

natura sa și prin consecințele sale, sub incidența dreptului Uniunii atunci când această asigurare este revocată cu consecința împiedicării persoanei respective să își redobândească statutul de cetățean a Uniunii. Curtea a răspuns afirmativ la această întrebare, confirmând astfel aplicabilitatea dreptului Uniunii într-o astfel de situație³².

40. Instanța austriacă a solicitat de asemenea să se stabilească dacă autoritățile competente și, eventual, instanțele naționale ale statului membru gazdă sunt obligate să verifice dacă decizia de revocare a asigurării privind acordarea cetățeniei acestui stat membru, care face ca pierderea statutului de cetățean al Uniunii pentru persoana în cauză să fie definitivă, este compatibilă cu principiul proporționalității în ceea ce privește consecințele pe care le implică asupra situației acestei persoane. Curtea a răspuns afirmativ și la această întrebare, confirmând obligația instanțelor naționale ale statului membru gazdă de a verifica compatibilitatea deciziei naționale în cauză cu principiul proporționalității³³.

41. Dorim să atragem atenția asupra anumitor elemente ale acestei hotărâri.

42. În primul rând, Curtea a subliniat importanța aprecierii situației individuale a persoanei respective, precum și, eventual, a celei a familiei sale în contextul examinării respectării principiului proporționalității consacrat de dreptul Uniunii³⁴. În această privință, aceasta a reiterat jurisprudența sa constantă, potrivit căreia revine autorităților naționale competente și, dacă este cazul, instanțelor naționale sarcina de a se asigura că decizia națională în cauză este conformă cu drepturile fundamentale garantate de cartă și, în mod cu totul special, cu dreptul la respectarea vieții de familie, astfel cum este prevăzut la articolul 7 din aceasta³⁵.

43. În al doilea rând, după ce a examinat motivele de justificare a deciziei naționale care au determinat pierderea statutului de cetățean al Uniunii³⁶, invocate de guvernul austriac, Curtea a considerat că, în raport cu consecințele importante asupra situației persoanei în cauză și în special asupra desfășurării normale a vieții sale de familie și profesionale pe care le are decizia de revocare a asigurării privind acordarea cetățeniei austriece, care are ca efect definitivarea pierderii statutului de cetățean al Uniunii, această decizie nu era proporțională cu gravitatea încălcărilor săvârșite de persoana respectivă³⁷. În consecință, aceasta a statuat că „cerință de compatibilitate cu principiul proporționalității *nu este îndeplinită* atunci când o asemenea decizie are la bază contravenții la normele de circulație rutieră, care, potrivit dreptului național aplicabil, determină o simplă sancțiune pecuniară”. Cu alte cuvinte, pentru prima dată în contextul acestei jurisprudențe, Curtea a stabilit cu fermitate că o astfel de decizie națională *nu este conformă cu principiul proporționalității* din dreptul Uniunii³⁸.

³² Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 44 și punctul 1 din dispozitiv.

³³ Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 58 și jurisprudența citată. Trebuie remarcat că, la punctul 49 din această hotărâre, în cadrul examinării celei de a doua întrebări preliminare, Curtea a precizat, făcând trimitere la punctul 62 din Hotărârea Rottmann, că principiile care decurg din dreptul Uniunii în ceea ce privește competența statelor membre în materie de cetățenie, precum și obligația lor de a exercita competența respectivă cu respectarea dreptului Uniunii se aplică atât statului membru gazdă, cât și statului membru al naționalității de origine.

³⁴ Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 59 și jurisprudența citată.

³⁵ Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 61 și jurisprudența citată.

³⁶ Hotărârea Wiener Landesregierung, punctele 60 și 62-72.

³⁷ Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 73.

³⁸ Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 74 și punctul 2 din dispozitiv.

4. Principiile jurisprudențiale privind analiza condițiilor de dobândire și de pierdere a cetățeniei din perspectiva dreptului Uniunii

44. Firul conducător care se desprinde din jurisprudența Curții privind pierderea statutului de cetățean al Uniunii este constituit în esență din două principii jurisprudențiale.

45. Primul principiu este cel potrivit căruia competența statelor membre în materie de dobândire și de pierdere a cetățeniei trebuie exercitată *cu respectarea dreptului Uniunii*. Înțelegerea acestui principiu presupune o bună înțelegere a distincției dintre această competență exclusivă și exercitarea sa cu respectarea ordinii juridice a Uniunii. În această privință, ținem să subliniem că această competență a statelor membre nu a fost niciodată repusă în discuție de Curte. După cum a afirmat avocatul general Poiares Maduro, „dobândirea și pierderea cetățeniei unui stat membru (și, prin urmare, a cetățeniei Uniunii) nu sunt, în sine, guvernate de dreptul [Uniunii], însă *condițiile* de dobândire și de pierdere a cetățeniei trebuie să fie compatibile cu normele [dreptului Uniunii] și să respecte drepturile cetățeanului european”³⁹. În consecință, nu este vorba nici despre a deduce din acest principiu imposibilitatea absolută de a retrage cetățenia în cazul în care pierderea acesteia ar determina pierderea statutului de cetățean al Uniunii, nici despre a considera că *condițiile* de dobândire și de pierdere a cetățeniei sunt în afara controlului dreptului Uniunii⁴⁰. Astfel, statutul de cetățean al Uniunii nu poate fi lipsit de efectul său util și, prin urmare, drepturile pe care acesta le conferă nu pot fi încălcate prin adoptarea unei reglementări naționale care nu respectă dreptul Uniunii și în special principiile care decurg din jurisprudența Curții, astfel cum au fost reamintite mai sus⁴¹.

46. Cel de al doilea principiu este cel potrivit căruia *controlul jurisdicțional se efectuează din perspectiva dreptului Uniunii* și în special din perspectiva principiului proporționalității. În contextul respectării principiului proporționalității, trebuie reținute mai multe elemente: mai întâi, examinarea individuală a consecințelor pierderii statutului de cetățean al Uniunii pentru persoana în cauză și pentru membrii familiei sale în ceea ce privește pierderea drepturilor de care beneficiază orice cetățean al Uniunii; apoi, cerința ca aceste consecințe să fie conforme cu drepturile fundamentale garantate de cartă și, în sfârșit, dacă este cazul, obligația ca persoana în cauză să își redobândească *ex tunc* cetățenia. Aceste elemente sunt esențiale pentru controlul *jurisdicțional efectuat din perspectiva dreptului Uniunii*, iar examinarea proporționalității pierderii cetățeniei care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, solicitată de Curte, trebuie efectuată în mod complet și minuțios de autoritățile competente și instanțele naționale.

47. În consecință, nu există nicio îndoială că pierderea cetățeniei, care determină pierderea calității de cetățean al Uniunii, prevăzută de reglementarea în cauză în litigiul principal, trebuie examinată în lumina acestor principii.

³⁹ A se vedea Concluziile avocatului general Poiares Maduro prezentate în cauza Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, punctul 23). Sublinierea noastră.

⁴⁰ A se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Poiares Maduro prezentate în cauza Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, punctul 23).

⁴¹ A se vedea în această privință Hotărârea Rottmann, punctele 41-43, 45, 48, 56 și 59, Hotărârea Tjebbes și alții, punctele 30, 32, 40-42 și 45, precum și Hotărârea Wiener Landesregierung, punctele 44, 59, 61 și 73. A se vedea de asemenea punctele 29-43 și în special punctul 45 din prezentele concluzii.

C. Cu privire la aplicarea principiilor jurisprudențiale în prezenta cauză

48. Reamintim de la bun început că reclamanta din litigiul principal a pierdut *ex lege* cetățenia daneză la împlinirea vârstei de 22 de ani, în conformitate cu articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, din cauza lipsei unei legături efective cu Danemarca și, întrucât cererea sa de păstrare a cetățeniei daneze a fost depusă după împlinirea vârstei de 22 de ani, aceasta nu a putut beneficia de derogarea prevăzută la articolul 8 alineatul 1 a doua teză din această lege.

49. Prin urmare, reclamanta din litigiul principal se confruntă cu pierderea statutului său de cetățeană a Uniunii, care, potrivit unei jurisprudențe constante, are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre⁴².

50. Având în vedere cadrul jurisprudențial prezentat mai sus⁴³ și în special Hotărârea Tjebbes și alții, este evident că situația unui cetățean al Uniunii care deține cetățenia doar a unui stat membru și care se confruntă cu pierderea statutului conferit de articolul 20 TFUE, precum și a drepturilor aferente ține, prin natura și prin consecințele acesteia, de dreptul Uniunii⁴⁴. Rezultă că, întrucât situația reclamantei din litigiul principal intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, Regatul Danemarcei trebuie, în exercitarea competenței sale în materie de cetățenie, să respecte acest drept și că situația respectivă trebuie supusă unui control din perspectiva acestui drept⁴⁵.

51. În lumina acestei constatări, se pune întrebarea dacă pierderea de plin drept a cetățeniei prevăzută la articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia daneză este conformă cu dreptul Uniunii. Reamintim că, astfel cum rezultă din jurisprudența Curții, pentru ca pierderea cetățeniei prevăzută de o reglementare națională să fie conformă cu acest drept, ea trebuie să corespundă unui motiv de interes general, ceea ce implică faptul că este adecvată pentru atingerea obiectivului urmărit și că pierderea cetățeniei pe care o presupune această reglementare nu este un act arbitrar⁴⁶.

52. Reclamanta din litigiul principal susține că pierderea de plin drept și fără excepție a cetățeniei prevăzută la articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia urmărește un scop licit și un obiectiv de menținere a unei legături efective și de protejare a relației speciale de solidaritate și loialitate dintre statul membru și cetățenii săi, însă nu este adecvată pentru a garanta acest obiectiv. În plus, pierderea automată prevăzută de această dispoziție nu ar fi proporțională și, prin urmare, ar fi contrară articolului 20 TFUE coroborat cu articolul 7 din cartă.

⁴² Hotărârea din 20 septembrie 2001, Grzelczyk (C-184/99, EU:C:2001:458, punctul 31), și Hotărârea Wiener Landesregierung (punctul 38 și jurisprudența citată).

⁴³ A se vedea punctele 29, 30 și 33 din prezentele concluzii.

⁴⁴ A se vedea Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 32.

⁴⁵ A se vedea în această privință Hotărârea Rottmann, punctele 42 și 45, precum și Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 32. Guvernul danez a susținut în ședință că rezultă din decizia șefilor de stat și de guvern reuniți în cadrul Consiliului European de la Edinburgh din 11 și 12 decembrie 1992 că Regatul Danemarcei dispune de o putere largă de apreciere în ceea ce privește definirea condițiilor de dobândire și de pierdere a cetățeniei și deține o poziție specială în ceea ce privește cetățenia Uniunii. Cu toate acestea, Comisia a reamintit că pasajele relevante din această decizie referitoare la cetățenia Uniunii sunt formulate în aceiași termeni precum în Declarația nr. 2 privind cetățenia unui stat membru, anexată de statele membre la Actul final al Tratatului UE. A se vedea în această privință Hotărârea Rottmann, punctul 40. De asemenea, aceasta a reamintit că din jurisprudența Curții rezultă că competența statelor membre în materie de dobândire și de pierdere a cetățeniei trebuie exercitată cu respectarea dreptului Uniunii. A se vedea în special Hotărârea Rottmann, punctul 41.

⁴⁶ A se vedea în acest sens Hotărârea Rottmann, punctele 51-54.

53. În schimb, guvernul danez susține în observațiile sale scrise că examinarea legalității și proporționalității articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia în privința persoanelor care au împlinit vârsta de 22 de ani la momentul depunerii cererii de păstrare a cetățeniei trebuie să se bazeze pe o apreciere globală a regimului danez de pierdere și de redobândire a cetățeniei. Proporționalitatea pierderii *ex lege* a cetățeniei daneze pentru persoanele care au împlinit vârsta de 22 de ani ar trebui de asemenea apreciată în lumina normelor privind păstrarea cetățeniei până la această vârstă, care sunt, în ansamblu, foarte permissive. În plus, acest guvern consideră că legalitatea și proporționalitatea normelor privind pierderea cetățeniei daneze sunt susținute de faptul că acesta poate autoriza, pe baza unei aprecieri de la caz la caz, păstrarea cetățeniei în cazul în care cererea este depusă înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani.

54. Prin urmare, vom examina, în lumina jurisprudenței menționate, dacă reglementarea națională în cauză, care prevede pierderea cetățeniei daneze și care determină pierderea statutului de cetățeană a Uniunii al reclamantei din litigiul principal, urmărește un scop legitim și este adecvată pentru atingerea obiectivului urmărit, precum și dacă regimul pierderii cetățeniei daneze respectă principiul proporționalității în ceea ce privește consecințele pe care pierderea le implică asupra situației reclamantei din litigiul principal.

1. Cu privire la examinarea legitimității motivului de interes public urmărit de regimul pierderii cetățeniei daneze

55. În primul rând, reamintim că Curtea a statuat deja că este legitim ca un stat membru să dorească să protejeze raportul special de solidaritate și de loialitate dintre el însuși și resortisanții săi, precum și reciprocitatea drepturilor și a obligațiilor, care constituie fundamentul legăturii cetățeniei⁴⁷. Potrivit acesteia, un stat membru poate în mod legitim, în exercitarea competenței sale care îi permite să definească condițiile de dobândire și de pierdere a cetățeniei, să considere că cetățenia reprezintă manifestarea unei legături efective între acesta și resortisanții săi și să lege, în consecință, pierderea cetățeniei sale de absența sau de încetarea unei astfel de legături efective⁴⁸.

56. În al doilea rând, reamintim de asemenea că Curtea a avut deja ocazia să precizeze, în Hotărârea Tjebbes și alții, că un criteriu întemeiat pe reședința obișnuită a resortisanților acestui stat membru pentru o perioadă suficient de lungă „în afara [...] stat[ului] membru [în cauză] și a teritoriilor cărora li se aplică Tratatul UE” poate fi considerat un factor care reflectă absența acestei legături efective⁴⁹.

57. În speță, astfel cum reiese din decizia de trimitere, articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia vizează să împiedice transmiterea cetățeniei daneze pe parcursul mai multor generații unor persoane care nu au sau nu mai au o legătură efectivă cu Danemarca. Potrivit guvernului

⁴⁷ Hotărârea Rottmann, punctul 51, Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 32, precum și Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 52.

⁴⁸ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 35. A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Mengozzi prezentate în cauza Tjebbes și alții (C-221/17, EU:C:2018:572, punctul 53).

⁴⁹ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 36. A se vedea în această privință Concluziile avocatului general Mengozzi prezentate în cauza Tjebbes și alții (C-221/17, EU:C:2018:572, punctul 54). Sublinierea noastră.

danez, legiuitorul danez ar fi considerat că persoanele născute în străinătate și care nu au locuit în Danemarca sau care nu au avut în mod semnificativ reședința în acest stat membru își pierd treptat, pe măsură ce cresc, loialitatea, solidaritatea și legătura cu acest stat membru⁵⁰.

58. În aceste condiții, considerăm că, astfel cum au susținut guvernele danez și francez, precum și Comisia, este, în principiu, legitim ca un stat membru să considere că persoanele născute în străinătate și care nu au avut reședința sau nu au locuit în statul membru respectiv în așa fel încât să demonstreze o legătură efectivă cu acesta *pot* pierde treptat relația de loialitate și solidaritate, precum și legătura cu statul membru menționat. În această privință, observăm că articolul 7 alineatul 1 litera (e) din Convenția europeană cu privire la cetățenie prevede că cetățenia *poate* fi pierdută de plin drept în absența oricărei legături efective între stat și un resortisant care are reședința în mod obișnuit în străinătate⁵¹.

59. Prin urmare, considerăm în principiu legitim ca un stat membru, pe de o parte, să decidă că criteriile precum șederea pe teritoriul său pentru perioade a căror durată cumulată este mai mică de un an nu indică o legătură efectivă cu acest stat membru și, pe de altă parte, să poată stabili o vârstă, cum ar fi, în prezenta cauză, vârsta de 22 de ani, pentru a examina dacă sunt îndeplinite condițiile de pierdere a cetățeniei.

60. Acestea fiind spuse, trebuie să menționăm, din motive de completitudine, o problemă importantă, ridicată de Comisie în observațiile sale scrise și dezbătută în ședință ca urmare a unei întrebări a Curții, care depășește problema cu care se confruntă instanța de trimitere. Este vorba despre a ști dacă un criteriu de pierdere a cetățeniei care se întemeiază pe faptul că un resortisant danez are reședința în afara Danemarcei și care nu face distincție între reședința în cadrul Uniunii și reședința într-un stat terț poate fi considerat un criteriu legitim din perspectiva dreptului Uniunii, în cazul în care această pierdere determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii⁵².

61. Într-adevăr, aplicarea unui astfel de criteriu de reședință ar avea drept consecință, astfel cum a subliniat în mod corect Comisia în observațiile sale scrise și orale, faptul că o persoană care este resortisant danez și are cetățenia unui stat terț, născută într-un alt stat membru, având mamă sau tată danez, care și-au exercitat dreptul la liberă circulație în temeiul articolului 21 TFUE, își pierde astfel de plin drept cetățenia daneză și, prin urmare, statutul de cetățeană a Uniunii în cazul în care la împlinirea vârstei de 22 de ani îndeplinește condițiile cumulative prevăzute la articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia și nu beneficiază de derogarea prevăzută la

⁵⁰ Chiar dacă punem sub semnul întrebării faptul dacă această pierdere progresivă a legăturii efective poate fi generalizată la toate persoanele care intră în domeniul de aplicare al dispoziției în litigiu, suntem de acord cu faptul că *poate* exista în principiu un risc ca o astfel de pierdere progresivă a legăturii efective să aibă loc în anumite cazuri. În plus, în opinia noastră, este perfect posibil să considerăm că unii cetățeni ai Uniunii pot avea o legătură efectivă cu mai mult de un stat membru. A pune la îndoială o astfel de constatare ar echivala cu a pune la îndoială însăși esența cetățeniei Uniunii. În opinia noastră, ar fi paradoxal să nu acceptăm eventualele consecințe asupra resortisanților naționali ale exercitării în special a uneia dintre libertățile fundamentale ale Uniunii, și anume libera circulație a persoanelor.

⁵¹ Convenția europeană cu privire la cetățenie, care a fost adoptată la 6 noiembrie 1997 în cadrul Consiliului Europei și a intrat în vigoare la 1 martie 2000, a fost ratificată de Regatul Danemarcei la 24 iulie 2002. În raportul explicativ al convenției se precizează că această dispoziție urmărește să autorizeze statul care dorește acest lucru să împiedice resortisanții săi care locuiesc de mult timp în străinătate să păstreze cetățenia acestui stat, în condițiile în care legătura cu statul respectiv nu mai există sau a fost înlocuită de o legătură cu o altă țară, înțelegându-se că, la fel precum în prezenta cauză, este vorba despre persoane cu dublă cetățenie și, prin urmare, nu există un risc de apatridie. A se vedea punctul 70 din acest raport.

⁵² Absența unei astfel de distincții a fost confirmată de guvernul danez ca răspuns la o întrebare adresată de Curte. În ceea ce privește distincția făcută de reglementarea daneză între reședința indeosebi în Finlanda sau în Suedia și reședința într-un alt stat membru, guvernul danez a confirmat în ședință că articolul 8 alineatul 3 din Legea privind cetățenia prevede că se consideră că o perioadă de șapte ani de reședință în aceste două state membre demonstrează o legătură efectivă cu Danemarca. În această privință, Comisia a indicat, ca răspuns la o întrebare adresată de Curte, că această regulă constituie o discriminare bazată pe statul membru de reședință care poate fi considerată o lipsă de coerență în raport cu motivul de interes general urmărit de reglementarea daneză. A se vedea de asemenea nota de subsol 6 din prezentele concluzii.

articolul 8 alineatul 1 a doua teză din această lege. Cu alte cuvinte, exercitarea drepturilor atașate statutului de cetățeni ai Uniunii ale părinților săi ar conduce, în mod paradoxal, la pierderea de către această persoană a tuturor drepturilor asociate statutului său de cetățeană a Uniunii⁵³. În plus, această pierdere ar avea loc și în cazul în care persoana respectivă, născută într-un alt stat membru, se folosește, între vârsta de 18 și 22 de ani, de dreptul său de liberă circulație și de ședere, în special pentru a munci sau a locui într-un alt stat membru⁵⁴.

62. În această privință, chiar dacă împărtășim îndoielile Comisiei cu privire la legitimitatea unui astfel de criteriu de reședință și cu privire la impactul său general asupra liberei circulații a cetățenilor în cadrul Uniunii, nu considerăm că în prezenta cauză este necesară o analiză specifică și aprofundată axată pe acest element pentru a răspunde la întrebarea adresată de instanța de trimitere. Astfel, rezultă din decizia de trimitere că, cu excepția unei șederi de trei sau patru săptămâni în Franța⁵⁵, reclamanta din litigiul principal nu a locuit într-un alt stat membru decât Danemarca și a avut întotdeauna reședința în Statele Unite. Cu toate acestea, vom formula următoarele observații în cazul în care Curtea ar avea o opinie diferită.

63. În primul rând, reamintim că problema prezentată la punctele precedente nu s-a pus în cauza în care a fost pronunțată Hotărârea Tjebbes și alții, întrucât criteriul bazat pe reședință prevăzut de reglementarea neerlandeză în litigiul în cauză în care a fost pronunțată această hotărâre nu făcea distincție între reședința în Țările de Jos și reședința într-un alt stat membru⁵⁶. Astfel, deși este adevărat că, în hotărârea respectivă, Curtea a considerat că un astfel de criteriu reflectă absența unei legături efective, aceasta a avut totuși grijă să precizeze că criteriul privea reședința „în afara [...] stat[ului] membru [în cauză] și a teritoriilor cărora li se aplică *Tratatul UE*”⁵⁷.

64. În continuare, nu trebuie uitat că, în ceea ce privește cetățenii Uniunii care sunt născuți în statul membru gazdă și care nu și-au exercitat niciodată dreptul de liberă circulație, Curtea a statuat deja că astfel de cetățeni au dreptul de a se prevala de articolul 21 alineatul (1) TFUE și de dispozițiile adoptate pentru aplicarea acestuia⁵⁸.

65. În sfârșit, considerăm evident faptul că un criteriu care nu face distincție, în ceea ce privește pierderea cetățeniei la împlinirea vârstei de 22 de ani, care conduce la pierderea statutului de cetățean al Uniunii pentru persoana în cauză, între reședința sau șederea într-o țară terță și reședința sau șederea într-un stat membru constituie o limitare evidentă a dreptului de liberă circulație și de ședere pe teritoriul statelor membre, care îl poate descuraja pe resortisantul danez să exercite acest drept⁵⁹. În această privință, trebuie să subliniem că nu vedem cum s-ar putea

⁵³ Ca răspuns la o întrebare adresată de Curte, Comisia a subliniat că din aplicarea unui asemenea criteriu rezultă că exercitarea dreptului de circulație și de ședere de către resortisantul danez în cauză implică pierderea acestui drept.

⁵⁴ În opinia noastră, acesta ar fi cazul unui resortisant danez, născut în Țările de Jos dintr-un tată danez și dintr-o mamă americană, care, la vârsta de 18 ani, își exercită dreptul de liberă circulație și de ședere pentru a lucra sau a studia în Italia, locuind acolo până la vârsta de 22 de ani. De asemenea, trebuie remarcat faptul că, astfel cum a explicat Comisia ca răspuns la o întrebare adresată de Curte, situația în care un astfel de resortisant ar avea dublă cetățenie daneză și italiană s-ar încadra de asemenea în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii. În acest caz, nu ar fi vorba despre pierderea statutului de cetățean al Uniunii, ci despre o limitare a dreptului de liberă circulație și de liberă ședere în cadrul Uniunii.

⁵⁵ Reclamanta din litigiul principal a confirmat în ședință că era vorba despre vacanțe.

⁵⁶ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 10.

⁵⁷ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 36. A se vedea în această privință Concluziile avocatului general Mengozzi prezentate în cauza Tjebbes și alții (C-221/17, EU:C:2018:572, punctul 54). Sublinierea noastră.

⁵⁸ Hotărârea din 19 octombrie 2004, Zhu și Chen (C-200/02, EU:C:2004:639, punctul 26), Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín (C-165/14, EU:C:2016:675, punctele 42 și 43), precum și Hotărârea din 2 octombrie 2019, Bajratari (C-93/18, EU:C:2019:809, punctul 26).

⁵⁹ A se vedea Concluziile avocatului general Poiares Maduro prezentate în cauza Rottmann (C-135/08, EU:C:2009:588, punctul 32), potrivit căruia „[a]r constitui fără îndoială o încălcare a dreptului de circulație și de ședere conferit cetățeanului Uniunii de articolul [21 TFUE] o normă etatică în cuprinsul căreia ar fi prevăzută pierderea cetățeniei în cazul transferului de reședință într-un alt stat membru”.

afirma că o astfel de restrângere a dreptului de liberă circulație și de ședere al cetățenilor Uniunii este proporțională. Într-adevăr, faptul că un cetățean al Uniunii își poate pierde cetățenia ca urmare a faptului că și-a stabilit reședința într-un alt stat membru decât cel a cărui cetățenie o deține restrânge, în opinia noastră, în mod disproporționat dreptul de liberă circulație și ședere al acestui cetățean. După cum a subliniat în mod întemeiat Comisia în ședință, reședința și șederea pe teritoriul Uniunii nu ar trebui considerate ca fiind o întrerupere a legăturii reale care există între un cetățean al Uniunii și statul său membru de origine.

66. În aceste condiții și având în vedere rezervele noastre cu privire la efectele unui criteriu de reședință precum cel prevăzut la articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia asupra liberei circulații a cetățenilor în cadrul Uniunii, considerăm că, în împrejurările din litigiul principal, dreptul Uniunii nu se opune în principiu ca un stat membru să prevadă pierderea cetățeniei din motive de interes public în situațiile menționate în această dispoziție, chiar dacă această pierdere implică, pentru persoana în cauză, pierderea statutului de cetățeană a Uniunii.

2. Cu privire la controlul proporționalității reglementării naționale în cauză, având în vedere consecințele pe care aceasta le implică pentru persoana respectivă

67. În lumina jurisprudenței Curții și în special a punctelor 40-42 din Hotărârea Tjebbes și alții⁶⁰, avem îndoieli în ceea ce privește respectarea principiului proporționalității de regimul de pierdere a cetățeniei daneze la vârsta de 22 de ani, astfel cum este prevăzut la articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia și aplicat în practica administrativă de autoritățile daneze. Îndoielile noastre nu își au originea într-un singur aspect al reglementării în discuție în litigiul principal, ci în mai multe elemente constitutive ale acestui regim și referitoare la lipsa, pe de o parte, a unei examinări individuale a consecințelor pierderii statutului de cetățean al Uniunii din perspectiva dreptului Uniunii pentru orice persoană care a depus o cerere după împlinirea vârstei de 22 de ani și, pe de altă parte, a unei redobândiri *ex tunc* a cetățeniei pierdute.

a) Cu privire la lipsa sistematică a unei examinări individuale a consecințelor pierderii statutului de cetățean al Uniunii din perspectiva dreptului Uniunii pentru orice persoană care a depus cererea sa după împlinirea vârstei de 22 de ani

68. Reamintim că îndoielile instanței de trimitere țin de faptul că pierderea cetățeniei daneze și, în consecință, a statutului de cetățean al Uniunii este automată și că Legea privind cetățenia nu prevede nicio excepție. Astfel cum a arătat Comisia în ședință, în situația în discuție în litigiul principal, persoana vizată de această pierdere nu a beneficiat *niciodată* de o examinare individuală a situației sale și, eventual, a celei a familiei sale. Considerăm că acest punct se află în centrul dificultăților ridicate de regimul de pierdere de plin drept a cetățeniei contestat în prezenta cauză.

69. În primul rând, subliniem că *singura cale* de care dispune un cetățean danez pentru a putea beneficia de o *examinare individuală* a consecințelor pierderii cetățeniei, care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, din perspectiva dreptului Uniunii, este depunerea unei cereri de păstrare a cetățeniei daneze *înainte* de împlinirea vârstei de 22 de ani⁶¹, mai exact

⁶⁰ A se vedea punctele 35 și 36 din prezentele concluzii.

⁶¹ Cu privire la modificarea articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia ca urmare a pronunțării Hotărârii Tjebbes și alții, a se vedea punctul 25 din prezentele concluzii.

între vârsta de 21 și 22 de ani⁶², ceea ce, în opinia noastră, constituie o perioadă foarte scurtă. În cazul în care cererea sa este depusă după împlinirea acestei vârste, aceasta va fi examinată numai pentru a se verifica dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia. În acest caz, cererea sa va fi respinsă în mod automat⁶³, iar persoana în cauză nu numai că pierde cetățenia daneză și, prin urmare, statutul său de cetățeană a Uniunii, dar nu beneficiază în niciun moment de o examinare individuală a consecințelor acestei pierderi din perspectiva dreptului Uniunii.

70. În al doilea rând, observăm că din explicațiile furnizate de instanța de trimitere rezultă că, în urma pronunțării Hotărârii Tjebbes și alții, Ministerul Imigrației și Integrării a decis că foștii resortisanți danezi care au împlinit vârsta de 22 de ani la 1 noiembrie 1993 sau după această dată, care au solicitat păstrarea cetățeniei daneze *înainte* de împlinirea vârstei de 22 de ani și care au făcut obiectul unei decizii de pierdere a cetățeniei în temeiul articolului 8 din Legea privind cetățenia, care a determinat pierderea cetățeniei Uniunii, pot solicita o reexaminare a acestei decizii⁶⁴. Astfel, în timp ce acești resortisanți au putut beneficia de o astfel de reexaminare în temeiul dreptului Uniunii, reclamanta din litigiul principal, care a împlinit vârsta de 22 de ani după 1 noiembrie 1993, nu a putut beneficia, la rândul său, de o astfel de reexaminare, întrucât a depus cererea de păstrare a cetățeniei la 43 de zile *după* împlinirea vârstei de 22 de ani.

1) Cu privire la obiecțiile invocate de guvernul danez

71. În ceea ce privește motivul menținerii cerinței prevăzute la articolul 8 alineatul 1 prima teză din Legea privind cetățenia, potrivit căreia cererea de păstrare a cetățeniei daneze trebuia să fi fost depusă *înainte* de împlinirea vârstei de 22 de ani, instanța de trimitere arată că din lucrările pregătitoare ale acestei dispoziții rezultă că, atunci când a fost modificată de legiuitorul danez pentru a se conforma Hotărârii Tjebbes și alții, ea a considerat că „această hotărâre nu pare să impună posibilitatea sistematică a unei astfel de examinări [individuale]”.

72. În această privință, guvernul danez a susținut în observațiile sale scrise și orale că nu rezultă din Hotărârea Tjebbes și alții că o examinare individuală trebuie să fie posibilă în orice moment, atunci când persoana în cauză dorește acest lucru. Potrivit interpretării pe care acesta o dă hotărârii menționate, este suficient ca o astfel de examinare individuală să poată fi efectuată, ceea ce, în opinia sa, se întâmplă dacă cererea de păstrare a cetățeniei este depusă înainte de împlinirea vârstei de 22 de ani.

⁶² Reamintim că instanța de trimitere explică faptul că, în cazul unei cereri de păstrare a cetățeniei depuse *înainte de împlinirea vârstei de 21 de ani*, Ministerul Imigrației și Integrării *nu se pronunță* cu privire la aspectul dacă solicitantul și-a păstrat cetățenia daneză și nu face decât să elibereze un certificat de cetățenie daneză, *sub rezerva* pierderii acestei cetățenii la împlinirea vârstei de 22 de ani, în temeiul articolului 8 din Legea privind cetățenia. Mărturisim că nu considerăm convingător argumentul potrivit căruia aprecierea menținerii cetățeniei trebuie să intervină cât mai aproape de împlinirea vârstei de 22 de ani, pentru ca autoritățile daneze să se poată pronunța cu privire la menținerea cetățeniei. A se vedea punctul 24 din prezentele concluzii.

⁶³ Guvernul danez a precizat în ședință, ca răspuns la o întrebare adresată de Curte, că, deși autoritățile daneze *nu îi informează* în mod sistematic pe resortisanții danezi cu privire la condițiile de pierdere a cetățeniei acestora la împlinirea vârstei de 22 de ani, regula privind pierderea cetățeniei daneze este totuși prevăzută pe cea de a doua pagină a pașapoartelor. În plus, acest guvern a precizat de asemenea că pașaportul persoanei vizate de pierderea cetățeniei daneze nu mai este valabil începând cu vârsta de 22 de ani. Cu privire la acest aspect, considerăm că menționarea acestei reguli pe cea de a doua pagină a pașaportului nu are nicio legătură cu problema care se află în centrul acestei cauze, și anume imposibilitatea totală a reclamantei din litigiul principal de a contesta pierderea cetățeniei sale, care determină pierderea statutului său de cetățeană a Uniunii, și, prin urmare, de a beneficia de un control de proporționalitate, din perspectiva dreptului Uniunii, în privința consecințelor acestei pierderi.

⁶⁴ În această privință, instanța de trimitere face referire la documentul Ministerului Imigrației și Integrării intitulat „Orientering om behandlingen af ansøgninger om bevis for bevarelse af dansk indfødsret efter EU-Domstolens dom i sag C-221/17, Tjebbes” (Informații privind prelucrarea cererilor de obținere a unui certificat de păstrare a cetățeniei daneze ca urmare a hotărârii Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțate în cauza C-221/17, Tjebbes).

73. În prezenta cauză, în cazul în care s-ar accepta această interpretare, s-ar pune următoarele întrebări: trebuie să se considere, în anumite situații, că o persoană poate pierde cetățenia unui stat membru, cu consecința pierderii statutului de cetățean al Uniunii, fără a se efectua *în niciun moment* o examinare individuală a acestei pierderi și a consecințelor pe care aceasta le implică pentru persoana respectivă din perspectiva dreptului Uniunii? Și trebuie să se considere, după cum sugerează guvernul, că obligația statelor membre de a efectua această examinare individuală, astfel cum a fost stabilită în jurisprudența Curții, poate fi limitată de un termen de decădere?

74. Aceste întrebări ne determină în mod clar să concluzionăm că această interpretare a Hotărârii Tjebbes și alții dată de legiuitorul și de guvernul danez nu poate fi admisă, întrucât se bazează pe o interpretare greșită a acestei hotărâri.

75. În primul rând, o astfel de interpretare încalcă, în opinia noastră, obligația autorităților competente și a instanțelor naționale, pe de o parte, de a respecta principiul proporționalității în materie de pierdere a statutului de cetățean al Uniunii și, pe de altă parte, de a efectua, în contextul respectării acestui principiu, o examinare individuală a consecințelor pierderii acestui statut din perspectiva dreptului Uniunii.

76. În al doilea rând, o astfel de interpretare echivalează cu a permite statelor membre să lipsească articolul 20 TFUE, astfel cum este interpretat de Curte, de efectul său util în situații precum cea din litigiul principal. Reamintim că, potrivit unei jurisprudențe constante, statutul de cetățean al Uniunii are vocația de a fi statutul fundamental al resortisanților statelor membre. Prin urmare, acest statut nu poate fi lipsit de efectul său util și, în consecință, drepturile pe care le conferă nu pot fi încălcate prin adoptarea unei reglementări naționale care nu respectă dreptul Uniunii.

2) Cu privire la interpretarea corectă a Hotărârii Tjebbes și alții

77. Reamintim că din jurisprudența Curții rezultă că principiul potrivit căruia competența statelor membre în materie de dobândire și de pierdere a cetățeniei trebuie exercitată cu respectarea dreptului Uniunii nu permite să se considere că condițiile de pierdere a cetățeniei, care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, sunt în afara controlului dreptului Uniunii⁶⁵. În această privință, Curtea a afirmat în Hotărârea Tjebbes și alții că pierderea de plin drept a cetățeniei unui stat membru ar fi incompatibilă cu principiul proporționalității dacă normele naționale relevante nu ar permite în niciun moment o examinare individuală a consecințelor pe care le implică această pierdere pentru persoanele respective din perspectiva dreptului Uniunii⁶⁶.

78. Or, spre deosebire de ceea ce a afirmat Curtea la punctele 41 și 42 din Hotărârea Tjebbes și alții, într-o situație precum cea a reclamantei din litigiul principal, în care pierderea cetățeniei daneze intervine de plin drept și determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, constatăm că autoritățile daneze *nu sunt în măsură să examineze* pe cale incidentală consecințele acestei pierderi pentru *toți* resortisanții danezi care au depus cererea de păstrare a cetățeniei lor daneze

⁶⁵ A se vedea în acest sens Hotărârea Rottmann, punctele 41-43, 45, 48, 56 și 59, Hotărârea Tjebbes și alții, punctele 30, 32, 40-42 și 45, precum și Hotărârea Wiener Landesregierung, punctele 44, 59, 61 și 73. A se vedea de asemenea punctele 29-43 și în special punctul 45 din prezentele concluzii.

⁶⁶ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 41. Reamintim că, în cauza în care a fost pronunțată această hotărâre, Curtea a fost sesizată să se pronunțe nu cu privire la competența de a defini o condiție de pierdere a cetățeniei în reglementarea națională (precum reședința cetățenilor unui stat membru pentru o perioadă neîntreruptă de zece ani în afara acestui stat membru și a Uniunii), ci cu privire la incompatibilitatea acestei reglementări cu principiul proporționalității, întrucât aceasta nu a permis *în niciun moment* examinarea consecințelor acestei pierderi din perspectiva dreptului Uniunii. Cu privire la această distincție, a se vedea considerațiile noastre de la punctul 45 din prezentele concluzii.

după împlinirea vârstei de 22 de ani. Astfel, acești resortisanți nu beneficiază *în niciun moment* de o examinare individuală a proporționalității consecințelor pe care această pierdere le are pentru ei din perspectiva dreptului Uniunii. Lipsa unei astfel de examinări este, în opinia noastră, nu numai automată, după cum constă instanța de trimitere, ci și *sistematică*.

79. O interpretare corectă a Hotărârii Tjebbes și alții implică faptul că *toate* situațiile de pierdere a cetățeniei care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii trebuie să poată fi examinate din perspectiva principiului proporționalității, astfel cum este interpretat de Curte în jurisprudența sa referitoare la articolul 20 TFUE, ceea ce implică obligația unei examinări individuale și pentru persoanele care se află într-o situație precum cea a reclamantei din litigiul principal. Or, având în vedere reglementarea în discuție în litigiul principal, anumite situații în care pierderea statutului de cetățean al Uniunii poate avea consecințe disproporționate nu vor putea fi niciodată examinate din perspectiva dreptului Uniunii, chiar dacă persoanele în cauză pierd toate drepturile atașate acestui statut.

80. Putem accepta acest lucru? Considerăm că nu.

81. Reamintim în această privință că, în Hotărârea Wiener Landesregierung, Curtea a statuat deja că *orice pierdere*, chiar și temporară, a statutului de cetățean al Uniunii implică faptul că persoana în cauză este privată, pentru o perioadă nedeterminată, de posibilitatea de a beneficia de toate drepturile conferite de acest statut⁶⁷. În consecință, într-o situație precum cea în cauză în litigiul principal, în care o persoană și-a pierdut deja cetățenia de plin drept la împlinirea vârstei de 22 de ani și, prin urmare, statutul de cetățean al Uniunii, fără să fi avut posibilitatea de a contesta această pierdere, având în vedere consecințele pe care această pierdere le are pentru persoana respectivă din perspectiva dreptului Uniunii, statul membru în cauză are obligația de a asigura eficacitatea articolului 20 TFUE.

82. În cazul în care, precum în speță, motivele de pierdere a cetățeniei, care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, sunt în principiu legitime, această pierdere poate avea loc numai în cazul în care autoritățile competente și instanțele naționale respectă principiul proporționalității. Una este ca o reglementare națională să poată prevedea o *regulă* de pierdere a cetățeniei *ex lege*, întrucât o astfel de opțiune legislativă ține de competența exclusivă a statelor membre. Cu toate acestea, faptul că *procedura națională* prevăzută de această reglementare nu permite persoanei în cauză să conteste această pierdere în cadrul unui control de proporționalitate⁶⁸ și, prin urmare, să beneficieze de o examinare individuală a consecințelor acestei pierderi constituie un cu totul alt lucru. Prin urmare, trebuie să se facă distincție între faptul că un stat membru poate prevedea în mod legitim pierderea *ex lege* a cetățeniei și respectarea principiului proporționalității pierderii menționate din perspectiva dreptului Uniunii.

83. În aceste împrejurări, s-ar putea susține că o astfel de lipsă totală și sistematică a examinării individuale pentru persoanele care au depus cererea după împlinirea vârstei de 22 de ani nu ar fi adecvată pentru atingerea obiectivului urmărit prin obligația de a efectua un control de proporționalitate, și anume acela de a permite acestor persoane să păstreze cetățenia statului membru în cauză și, prin urmare, statutul de cetățean al Uniunii, și că privarea de cetățenie pe care o presupune dispoziția în litigiu ar fi un act arbitrar și incoerent.

⁶⁷ Punctul 48 din această hotărâre.

⁶⁸ De exemplu în contextul procedurii de revocare a documentului de călătorie sau cu ocazia unei cereri de obținere a unui nou pașaport.

84. Cu titlu exemplificativ, să luăm situația a două surori de cetățenie daneză, AA și BB. AA s-a născut în Danemarca, dar s-a mutat în Statele Unite împreună cu părinții săi la câteva luni după naștere. În schimb, BB s-a născut în Statele Unite și se află în aceeași situație precum reclamanta din litigiul principal. În această situație, aplicarea articolului 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia în cazul acestor două surori va avea drept consecință faptul că AA își păstrează cetățenia daneză ca urmare a nașterii sale în Danemarca, în timp ce sora sa, BB, care și-a depus cererea de păstrare a cetățeniei daneze la scurt timp după împlinirea vârstei de 22 de ani, își pierde în mod automat cetățenia și, prin urmare, statutul de cetățean al Uniunii, *fără a avea posibilitatea de a contesta o asemenea pierdere*.

85. În speță, reclamanta din litigiul principal a indicat, ca răspuns la o întrebare adresată de Curte în ședință, că frații și surorile sale și-au putut păstra cetățenia daneză și, în consecință, statutul de cetățeni ai Uniunii, întrucât au depus cererea în timp util. Ne aflăm astfel în situația în care, în cadrul familiei sale, reclamanta din litigiul principal este singura care și-a pierdut cetățenia daneză și, în consecință, statutul său de cetățeană a Uniunii.

86. În această privință, trebuie reamintit că examinarea individuală a situației persoanei în cauză implică, dacă este cazul, examinarea situației familiei sale pentru a determina dacă pierderea cetățeniei statului membru în cauză, atunci când implică pierderea statutului de cetățean al Uniunii, va avea consecințe care vor afecta în mod disproporționat, în raport cu obiectivul urmărit de legiuitorul național, dezvoltarea normală a vieții sale de familie și profesionale din perspectiva dreptului Uniunii⁶⁹. În lipsa unei astfel de examinări a proporționalității, autoritățile naționale competente și, dacă este cazul, instanțele naționale nu vor fi în măsură să se asigure că o astfel de pierdere a cetățeniei este conformă cu drepturile fundamentale garantate de cartă și în special cu dreptul la respectarea vieții de familie, astfel cum este prevăzut la articolul 7 din cartă⁷⁰.

87. Prin urmare, considerăm că, indiferent de opțiunea legitimă a legiuitorului național de a introduce sau nu un termen-limită pentru pierderea *ex lege* a cetățeniei, autoritățile competente sau, dacă este cazul, instanțele naționale trebuie să fie în măsură să examineze în mod individual *orice* pierdere a cetățeniei care determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii la momentul depunerii cererii de păstrare a cetățeniei. În acest caz, se pune întrebarea ce perioadă ar trebui luată în considerare pentru efectuarea unei astfel de examinări în contextul controlului de proporționalitate. În această privință, Comisia a susținut în mod întemeiat că această examinare ar putea fi efectuată ținând seama de situația persoanei în cauză la împlinirea vârstei de 22 de ani. Având în vedere că o examinare individuală ar fi posibilă și în cazul în care cererea de păstrare a cetățeniei a fost depusă după împlinirea vârstei de 22 de ani, o asemenea limitare a perioadei luate în considerare pentru efectuarea acestei examinări ar respecta, în opinia noastră, atât principiul securității juridice, cât și principiul proporționalității. În această privință trebuie adăugat că, în cazul în care examinarea menționată ar fi efectuată ținând seama de situația persoanei în cauză la împlinirea vârstei de 22 de ani, eventuala existență a unor noi fapte în anumite cazuri ar putea necesita totuși o nouă examinare a acestora.

⁶⁹ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 44, și Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 59.

⁷⁰ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 45, precum și Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 61.

b) Cu privire la lipsa redobândirii ex tunc a cetățeniei în cadrul unui regim de pierdere de plin drept a acesteia cu posibilitatea redobândirii sale ulterioare în contextul unei proceduri generale de naturalizare

88. După cum am arătat deja, instanța de trimitere pune de asemenea sub semnul întrebării dificultatea redobândirii cetățeniei prin naturalizare după împlinirea vârstei de 22 de ani. În această privință, guvernul danez susține că examinarea proporționalității pierderii cetățeniei prevăzută la articolul 8 alineatul 1 din Legea privind cetățenia în ceea ce privește persoanele care au împlinit vârsta de 22 de ani la momentul depunerii cererii de păstrare a cetățeniei trebuie să se întemeieze pe o apreciere globală a regimului danez de pierdere și de redobândire a cetățeniei.

89. În această privință, după cum am menționat deja, regimul de pierdere de plin drept a cetățeniei daneze oferă foștilor resortisanți danezi posibilitatea de a redobândi această cetățenie ulterior, în cadrul procedurii generale de naturalizare, cu condiția să îndeplinească o serie de cerințe, printre care se numără reședința pe teritoriul național la momentul depunerii cererii de naturalizare și faptul de a avea nouă ani de ședere neîntreruptă în Danemarca⁷¹.

90. Această posibilitate de redobândire a cetățeniei este suficientă pentru a considera că regimul de pierdere de plin drept a cetățeniei daneze este conform cu cerințele care decurg din dreptul Uniunii, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea Tjebbes și alții?

91. Considerăm că nu.

92. În primul rând, după cum am arătat deja, Curtea a consacrat în jurisprudența sa principiul conform căruia competența statelor membre în materie de dobândire și de pierdere a cetățeniei trebuie exercitată cu respectarea dreptului Uniunii⁷².

93. În al doilea rând, după cum am menționat de asemenea, Curtea a statuat deja că, într-o situație în care pierderea cetățeniei unui stat membru intervine de plin drept și determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, autoritățile și instanțele naționale competente trebuie să fie în măsură să examineze, în mod incidental, consecințele acestei pierderi a cetățeniei și, dacă este cazul, să asigure redobândirea *ex tunc* a cetățeniei de către persoana respectivă, cu ocazia cererii de către aceasta a unui document de călătorie sau a oricărui alt document care atestă cetățenia sa⁷³.

94. Este necesar să se constate că regimul de pierdere a cetățeniei daneze în discuție în litigiul principal nu prevede o astfel de posibilitate, contrar celor statuate de Curte în Hotărârea Tjebbes și alții. Or, o astfel de pierdere a cetățeniei, chiar și pentru o perioadă *determinată* de câțiva ani, precum în speță, implică faptul că persoana în cauză este privată, pe toată această durată, de posibilitatea de a beneficia de toate drepturile conferite de statutul de cetățean al Uniunii⁷⁴. În consecință, considerăm că această posibilitate de redobândire a cetățeniei nu este suficientă, chiar și în cazul simplificării cerințelor generale în materie de ședere, pentru a considera că regimul de pierdere de plin drept a cetățeniei daneze este conform cu cerințele care decurg din principiul proporționalității în temeiul articolului 20 TFUE.

⁷¹ A se vedea punctele 8 și 26 din prezentele concluzii.

⁷² A se vedea Hotărârea din 7 iulie 1992, Micheletti și alții (C-369/90, EU:C:1992:295, punctul 10), Hotărârea Rottmann (punctele 39 și 41), Hotărârea Tjebbes și alții (punctul 30), Hotărârea din 14 decembrie 2021, Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo” (C-490/20, EU:C:2021:1008, punctul 38), precum și Hotărârea Wiener Landesregierung (punctul 37).

⁷³ Hotărârea Tjebbes și alții, punctul 42 și dispozitivul.

⁷⁴ A se vedea în acest sens Hotărârea Wiener Landesregierung, punctul 48.

95. În aceste condiții, considerăm că un control de proporționalitate, din perspectiva dreptului Uniunii, privind consecințele pe care le are pierderea cetățeniei, atunci când aceasta determină pierderea statutului de cetățean al Uniunii, care este efectuat numai dacă este solicitat înainte ca persoana în cauză să împlinească vârsta de 22 de ani și fără posibilitatea acestei persoane de a redobândi *ex tunc* cetățenia nu este suficient pentru a îndeplini cerințele care decurg din dreptul Uniunii, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea Tjebbes și alții.

V. Concluzie

96. Având în vedere toate considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca) după cum urmează:

Articolul 20 TFUE, interpretat în lumina articolului 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,

trebuie interpretat în sensul că

se opune unei legislații a unui stat membru care prevede, în anumite condiții, pierderea deplin drept a cetățeniei acestui stat membru la împlinirea vârstei de 22 de ani din cauza lipsei unei legături efective, în absența unei cereri de păstrare a cetățeniei depuse înainte de împlinirea acestei vârste, care determină, în cazul persoanelor care nu au și cetățenia unui alt stat membru, pierderea statutului de cetățean al Uniunii și a drepturilor atașate acestui statut, fără a fi efectuată, în cazul în care această cerere este depusă după împlinirea vârstei de 22 de ani, o examinare individuală din perspectiva principiului proporționalității a consecințelor unei astfel de pierderi asupra situației lor din perspectiva dreptului Uniunii, cu posibilitatea redobândirii *ex tunc* a cetățeniei de către persoanele în cauză atunci când acestea solicită un document de călătorie sau orice alt document care atestă cetățenia lor.